Maristes Rubí	CRITERIS D'AVALUACIÓ	
	NIVELL	4t ESO
	MATÈRIA	Llengua Catalana i Literatura
	CURS	2026-2027

SA 1 **La màquina del temps**	• Elaborar l'esborrany del text de la càpsula a partir d'una pauta de planificació que concreta el destinatari, el propòsit i el canal, revisar-lo amb un company o companya i presentar-ne una versió final coherent, cohesionada i amb el registre adequat. • Incorporar al text definitiu procediments de precisió lèxica i de correcció ortogràfica i gramatical, i justificar tres canvis fets respecte de l'esborrany. • Exposar oralment el discurs amb fluïdesa, coherència i registre adequats, i fer-hi servir de manera eficaç recursos verbals i no verbals (entonació, volum, ritme, pauses i mirada) ajustats a l'audiència i al temps previst. • Participar activament en els assajos entre iguals: escoltar els discursos dels companys amb escolta activa, aportar-hi dues millores concretes i incorporar al discurs propi les que es reben. • Detectar i esmenar els errors d'accentuació verbal i de dièresi en textos propis i en dictats preparats, i explicar amb el metallenguatge adequat la regla que s'hi aplica. • Consultar el *DIEC2* o l'Optimot per resoldre els dubtes d'accentuació que apareixen durant la redacció. • Substituir les repeticions d'un text per sinònims i hiperònims adequats al context i argumentar, amb el diccionari a la mà, per què una tria és més precisa que una altra. • Construir un mapa lèxic del camp semàntic del temps organitzat per hiperònims i hipònims i aplicar-lo en la redacció del text de la càpsula. • Analitzar les funcions sintàctiques (subjecte, complement directe, indirecte, de règim verbal, atribut, predicatiu i circumstancials) d'oracions i formular-ne generalitzacions amb la terminologia sintàctica adequada. • Pronominalitzar correctament els complements verbals i explicar quin canvi comporta cada substitució. • Comprendre i interpretar el fragment de *La màquina del temps*, identificar-ne el tipus de narrador i fer-hi les inferències necessàries per reconstruir el sentit global i la intenció de l'emissor. • Explicar els trets que caracteritzen el gènere de la ciència-ficció i relacionar-los amb la confiança en el progrés tècnic pròpia del tombant del segle XIX. • Elaborar un eix cronològic que relacioni els fets polítics del període amb els moviments literaris i

	situar-hi les obres previstes per al curs. • Contrastar dues fonts diferents sobre un mateix fet del període, avaluar-ne la fiabilitat i la pertinència i citar les que s'incorporen a l'eix. • Identificar prejudicis i estereotips lingüístics en els materials analitzats i en l'entorn propi i rebatre'ls amb arguments, tot mostrant respecte per la diversitat lingüística i dialectal. • Reconèixer usos discriminatoris o manipuladors del llenguatge en els materials analitzats i proposar-ne alternatives no discriminatòries.
SA 2 **Biografies dels que ens han fet com som**	• Preparar en parelles un guió d'entrevista amb preguntes obertes i ordenades, conduir l'entrevista amb escolta activa i cortesia lingüística i obtenir-ne un enregistrament aprofitable. • Seleccionar els fragments rellevants de l'entrevista en funció del propòsit comunicatiu, reorganitzar-los en un guió propi i citar-ne la font, respectant el dret de la persona entrevistada a revisar el muntatge. • Planificar, redactar i revisar el guió d'un pòdcast de sis a vuit minuts, amb entradeta, blocs de contingut i tancament, coherència en l'ús dels temps verbals de la narració i un registre adequat al destinatari. • Distingir el retrat biogràfic d'altres gèneres pròxims (autobiografia, dietari, epistolari i llibre de viatges) i justificar les decisions de gènere preses en el guió. • Locutar el pòdcast amb fluïdesa, dicció acurada, ritme i registre adequats, ajustant-se al temps previst i fent-hi servir de manera eficaç recursos verbals i no verbals. • Valorar la forma i el contingut dels pòdcasts del grup i d'un model professional, i avaluar-ne l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats. • Accentuar correctament mots d'accentuació dubtosa, adverbis acabats en *-ment*, mots compostos i derivats i noms propis, i explicar la regla aplicada. • Identificar en textos propis els errors d'accentuació provocats per la interferència del castellà i esmenar-los amb l'ajuda del corrector i del diccionari. • Elaborar un recull de vint neologismes consultats a la Neoloteca del TERMCAT, explicar-ne el significat i el procediment de formació i fer-ne un ús adequat en context. • Argumentar oralment, amb dades, què li passaria a una llengua que no incorporés neologismes, i valorar la diferència entre manlleu adaptat i barbarisme. • Identificar i analitzar atributs, complements predicatius, complements del nom, de l'adjectiu i de l'adverbi, aposicions, subjectes pacients i complements agents en oracions. • Substituir pels pronoms febles adequats els complements del guió del pòdcast i corregir els pronoms mal escrits en textos donats. • Comprendre i interpretar un fragment de *Fi de curs a Bucarest*, explicar-ne el sentit global i les relacions entre les parts i fer-hi les inferències necessàries

	sobre els personatges i els seus motius. • Valorar críticament la manera com el text presenta les dificultats dels personatges i el seu context, i contrastar-la amb l'experiència pròpia o la de l'entorn. • Explicar els objectius de la Renaixença i relacionar-los amb el context sociohistòric del segle XIX, i situar correctament els autors i les obres principals del període. • Establir vincles argumentats entre «La Pàtria» de Carles Aribau, un fragment de *Canigó* de Jacint Verdaguer i una manifestació artística actual de temàtica anàloga. • Reconèixer i valorar, a partir de les entrevistes, els trets sociolectals i de registre de les persones entrevistades i explicar-ne l'origen o el desenvolupament sociolingüístic. • Fer servir les pràctiques comunicatives del projecte per afavorir la convivència, amb un llenguatge no discriminatori en parlar de la migració i de l'origen de les persones.
SA 3 **Llocs on no passa res: la descripció d'ambient i el Modernisme**	• Planificar, redactar i revisar la descripció d'un ambient percebut de 300 paraules amb un ordre clar, adjectivació precisa i recursos sensorials i figurats al servei d'una impressió dominant. • Crear un text amb intenció literària i consciència d'estil a partir de les convencions de la descripció modernista d'ambients. • Apostrofar correctament davant de vocal i d'hac, de sigles, de manlleus, de xifres i de mots començats per i o u àtones, i explicar la regla aplicada. • Detectar i esmenar els errors d'apostrofació en textos propis i aliens fent servir el diccionari i el corrector. • Explicar l'origen de mots patrimonials, cultismes i manlleus consultant fonts fiables i relacionar-ne l'etimologia amb el significat actual. • Aplicar estratègies de cerca en fonts especialitzades, avaluar-ne la fiabilitat i citar-ne la procedència. • Substituir dos complements d'una mateixa oració per la combinació pronominal adequada, ordenar-ne els elements i aplicar-ne les formes reforçades, plenes, elidides i reduïdes. • Revisar les combinacions pronominals de la descripció pròpia i argumentar els canvis fets a partir de la reflexió metalingüística. • Explicar els trets del Modernisme — regeneracionisme, esteticisme, vitalisme i ruralisme— i identificar-los en fragments de Joan Maragall, Víctor Català i Santiago Rusiñol. • Relacionar el Modernisme literari amb altres manifestacions artístiques del període i presentar-ne oralment una síntesi amb suport visual. • Comprendre i interpretar descripcions d'ambient de certa complexitat i identificar-ne la intenció de l'emissor i els procediments amb què construeix una impressió dominant. • Valorar críticament com una mateixa realitat pot ser

	retratada de maneres oposades segons qui la descriu, i extreure'n conseqüències per a la descripció pròpia.
SA 4 **Obra de país: un blog per explicar el Noucentisme**	• Planificar, redactar, revisar i editar una entrada de blog de 400 paraules amb títol, entradeta, subtítols i paràgrafs breus, atenent a la situació comunicativa, el destinatari, el propòsit i el canal. • Enriquir el text amb elements paratextuals propis del gènere digital i explicar-ne la funció comunicativa. • Aplicar estratègies de localització, selecció i contrast d'informació en fonts digitals i a la biblioteca, i avaluar-ne críticament la fiabilitat i la pertinència. • Comunicar els resultats de la recerca de manera creativa, integrant la informació en esquemes propis i citant les fonts i les llicències de les imatges emprades. • Adoptar hàbits d'ús crític i segur de les tecnologies digitals en la publicació al blog i en la gestió de la identitat digital pròpia. • Escriure correctament les vocals àtones *a*/*e* i *o*/*u* aplicant els criteris morfològics i etimològics treballats i explicant la regla amb el metallenguatge adequat. • Detectar i esmenar els errors de vocalisme àton en textos propis amb l'ajuda del diccionari i del corrector. • Identificar en textos periodístics i literaris els usos figurats i les metàfores lexicalitzades i explicar-ne el valor denotatiu i connotatiu en funció del context. • Argumentar quin efecte produeix en el receptor una determinada tria lèxica i substituir-la per una alternativa més precisa quan escaigui. • Distingir oracions simples i compostes, identificar-ne el nombre de predicats i els nexes i formular generalitzacions sobre el seu funcionament amb la terminologia adequada. • Revisar els paràgrafs de l'entrada de blog i ajustar-ne la longitud i la cohesió, argumentant els canvis fets. • Comprendre i interpretar el sentit global, l'estructura i la intenció de l'emissor de textos divulgatius digitals de certa complexitat i fer-hi les inferències necessàries. • Valorar críticament la qualitat, la fiabilitat i la idoneïtat del canal de tres blogs o portals divulgatius i extreure'n criteris per al text propi. • Identificar i rebutjar els usos manipuladors del llenguatge en continguts digitals divulgatius i publicitaris a partir de l'anàlisi dels elements lingüístics, icònics i paratextuals emprats. • Explicar els trets del Noucentisme i reconèixer-los en textos d'Eugeni d'Ors, Josep Carner, Guerau de Liost i Carles Riba, situant-los en el seu context sociohistòric. • Establir vincles argumentats entre el projecte cultural noucentista i iniciatives culturals innovadores d'actualitat. • Exposar oralment, en dos minuts i amb suport visual, la idea principal de l'entrada pròpia amb fluïdesa,

	coherència i registre adequat. • Formular preguntes i aportar millores als textos dels companys amb escolta activa i cortesia lingüística. • Explicar i argumentar la interpretació crítica de *L'alegria que passa* a partir de l'anàlisi de les relacions entre els personatges, l'espai i el conflicte, i de la relació externa del text amb el context sociohistòric i literari del Modernisme. • Establir vincles argumentats entre *L'alegria que passa* i altres textos o manifestacions artístiques en funció del tema de la fugida i de l'oposició entre artista i societat, i aplicar-hi una mirada personal. • Triar i compartir els fragments de l'obra que hagin interpel·lat el lector, relacionar el sentit del text amb l'experiència biogràfica, lectora i cultural pròpia i escoltar i recollir les aportacions dels altres. • Deixar constància del progrés de l'itinerari lector propi, explicant els criteris amb què es trien les lectures i com s'hi accedeix.
SA 5 **Aquí es juga: el joc de taula de 4t i el seu manual d'instruccions**	• Planificar, redactar i revisar el manual d'un joc de taula creat en equip, amb els apartats propis del gènere —objectiu, materials, preparació, desenvolupament del torn, final de la partida i casos dubtosos—, ordre lògic, precisió lèxica i formes verbals coherents. • Enriquir el text instructiu amb els procediments propis del gènere —numeració dels passos, connectors d'ordre i de condició, exemples i observacions— i assegurar-ne la correcció ortogràfica i gramatical. • Exposar oralment, en cinc minuts i amb el suport dels materials del joc, l'objectiu i les regles amb claredat, ordre i registre adequat, ajustant-se al temps i a l'audiència i fent servir recursos no verbals. • Escoltar activament els dubtes i les objeccions de l'equip que prova el joc, respondre-hi amb cortesia lingüística i identificar-ne els punts ambigus per millorar el manual de manera cooperativa. • Comprendre el sentit global, l'estructura i la intenció de l'emissor de vídeos d'explicació de regles i de ressenyes de jocs de certa complexitat, analitzant la interacció entre els diferents codis. • Valorar la forma i el contingut d'aquestes peces avaluant-ne la qualitat i l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats. • Escriure correctament els mots amb consonants emmudides i explicar la relació entre el so i el sistema d'escriptura amb el metallenguatge adequat. • Detectar i esmenar en textos propis els errors derivats de l'emmudiment. • Distingir mots polisèmics i homònims, justificar-ne la classificació amb la consulta del diccionari i explicar-ne el comportament en el discurs. • Explicar l'efecte que busca l'emissor quan explota el doble sentit en un titular, un anunci o un poema, i identificar en el manual propi les paraules que es poden entendre de dues maneres.

	• Identificar i classificar les oracions juxtaposades i les coordinades segons el nexe i la relació de significat, amb la terminologia sintàctica adequada. • Transformar enunciats passant de la juxtaposició a la coordinació i a l'inrevés, i explicar com hi canvia el ritme i el sentit. • Elaborar un mapa mental jeràrquic i llegible que sintetitzi els moviments d'avantguarda, els seus principis i els seus autors, i utilitzar-lo com a suport d'estudi. • Explicar els trets de les avantguardes catalanes i europees i reconèixer-los en textos de Joan Salvat-Papasseit i J. V. Foix, situant-los en el context sociohistòric. • Utilitzar estratègies de resolució dialogada de les discrepàncies i de cerca de consensos en el disseny del joc, el repartiment de les tasques i la redacció del manual. • Identificar i rebutjar els usos discriminatoris de la llengua i els estereotips en els materials del joc —noms, personatges, il·lustracions i exemples— i proposar-hi alternatives.
SA 6 **Manifest! Poesia visual i avantguardes al centre**	• Crear un text personal amb intenció literària i consciència d'estil a partir dels models avantguardistes treballats, tot combinant el llenguatge verbal amb el visual. • Explicar les decisions formals preses en el poema propi i relacionar-les amb els procediments del moviment triat com a referència. • Planificar i redactar amb el grup un manifest coherent, cohesionat i amb el registre adequat, i acordar-ne el contingut mitjançant la deliberació i la cerca de consensos. • Fer servir estratègies de resolució dialogada de les discrepàncies durant la redacció col·lectiva i respectar les posicions minoritàries del grup. • Recitar els textos amb fluïdesa, dicció acurada i ús expressiu de la veu, el ritme i el gest, ajustant-se al temps i a l'audiència. • Escoltar activament els recitals dels companys, aportar-ne una valoració argumentada i rebre'n les observacions amb actitud constructiva. • Comprendre el sentit global i la intenció de recitals, manifestos enregistrats i peces de poesia visual de certa complexitat, analitzant la interacció entre el codi verbal i el visual. • Valorar la forma i el contingut d'aquestes peces avaluant-ne l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats. • Reconèixer i valorar les llengües i les varietats presents a l'aula i explicar-ne alguns trets a partir del lèxic de la vida quotidiana, contrastant aspectes lingüístics entre llengües. • Identificar i qüestionar prejudicis lingüístics associats als fenòmens de contacte entre llengües —préstecs, interferències i diglòssia— a partir de la reflexió sobre

	els drets lingüístics. • Detectar interferències i barbarismes en textos propis i aliens i proposar-hi alternatives genuïnes amb el suport de l'Optimot i del TERMCAT. • Argumentar la diferència entre un manlleu incorporat a la normativa i una interferència evitable, i explicar-ne les conseqüències per a la llengua. • Escriure correctament els mots amb essa sorda i essa sonora i amb *b*/*v* aplicant criteris de posició, morfologia i família lèxica, i explicar la regla amb el metallenguatge adequat. • Esmenar aquests errors en els textos propis. • Reconèixer les oracions subordinades substantives, identificar-ne la funció dins de l'oració principal i classificar-les amb la terminologia gramatical adequada. • Transformar enunciats incorporant subordinades substantives i explicar quin matís aporten als punts del manifest. • Explicar i argumentar la interpretació de fragments de Joan Puig i Ferreter, Miquel Llor i Josep Maria de Sagarra a partir de l'anàlisi dels elements constitutius i de la relació del text amb el seu context sociohistòric. • Identificar i rebutjar els usos discriminatoris de la llengua i els judicis de valor sobre les maneres de parlar de les persones, a partir de l'anàlisi dels elements lingüístics i no verbals de la comunicació. • Comprendre i interpretar textos escrits de certa complexitat sobre la diversitat lingüística i la convivència, i valorar-ne críticament el contingut i la forma. • Triar un poema en funció dels gustos i interessos propis, explicar-ne els criteris de selecció i deixar constància del progrés de l'itinerari lector. • Compartir l'experiència de lectura del poema relacionant-ne el sentit amb l'experiència biogràfica, lectora i cultural pròpia.
SA 7 **Dir les coses pel seu nom: articles d'opinió contra els eufemismes**	• Planificar, redactar i revisar un article d'opinió de 400 paraules amb titular, tesi explícita, arguments jerarquitzats i tancament, adequat al destinatari i al canal. • Incorporar al text procediments d'expressió de la subjectivitat, connectors de causa, conseqüència i contrast i precisió lèxica, i assegurar-ne la correcció ortogràfica i gramatical. • Identificar i rebutjar els usos manipuladors i discriminatoris del llenguatge en peces periodístiques reals, a partir de l'anàlisi dels elements lingüístics, textuals i discursius i dels elements no verbals de la comunicació. • Explicar i argumentar la relació entre el propòsit comunicatiu de l'emissor i les seves eleccions lèxiques, i anticipar-ne els efectes sobre el receptor. • Comprendre el sentit global, l'estructura i la intenció de l'emissor d'informatius, tertúlies i peces

	multimodals de certa complexitat, analitzant la interacció entre els diferents codis. • Valorar la forma i el contingut d'aquestes peces avaluant-ne la qualitat, la fiabilitat i la idoneïtat del canal. • Aplicar estratègies de localització, selecció i contrast d'informació de manera autònoma i avaluar-ne críticament la fiabilitat i la pertinència en funció del propòsit. • Integrar les dades obtingudes en el text propi citant-ne la font i respectant els principis de la propietat intel·lectual. • Escriure correctament els mots amb consonants geminades i amb les grafies *g*/*j*, *tx*/*ig* i *x*/*ix* aplicant criteris de posició i de família de mots, i explicar-ne la regla. • Detectar i esmenar aquests errors en els textos propis. • Reconèixer les subordinades adjectives, identificar-ne l'antecedent i el relatiu i classificar-les en explicatives i especificatives amb la terminologia gramatical adequada. • Explicar i argumentar la interpretació de textos de Sebastià Juan Arbó, Pere Calders, Manuel de Pedrolo, Mercè Rodoreda i Llorenç Villalonga a partir de l'anàlisi dels seus elements constitutius i de la relació del text amb el context de la postguerra, l'exili i la censura. • Establir vincles argumentats entre els mecanismes d'elusió d'aquells textos i els eufemismes del llenguatge públic actual. • Comprendre i interpretar el sentit global, l'estructura, la informació rellevant i la intenció de l'emissor d'articles d'opinió de certa complexitat, tot fent-hi les inferències necessàries. • Valorar críticament el contingut i la forma d'aquests articles i avaluar-ne l'eficàcia dels procediments argumentatius emprats.
SA 8 **Silenci, es roda! El curt de 4t i la llengua dels seus personatges**	• Aplicar estratègies de localització, selecció i contrast d'informació de manera autònoma i avaluar-ne críticament la fiabilitat i la pertinència en funció del propòsit del curt. • Adoptar hàbits d'ús crític i segur de les tecnologies digitals en la cerca, l'enregistrament i la difusió del curt, i respectar els drets d'imatge de les persones i les llicències dels materials emprats. • Planificar, redactar i revisar el guió d'un curtmetratge —sinopsi, escaleta, guió literari i guió tècnic— atesos la situació comunicativa, el destinatari, el propòsit i el canal, i presentar-ne una versió final coherent, cohesionada i amb el registre adequat. • Incorporar al guió procediments per enriquir el text — caracterització dels personatges per la parla, acotacions precises i economia del diàleg— i assegurar-ne la precisió lèxica i la correcció ortogràfica i gramatical.

	• Crear en equip un text amb intenció literària i consciència d'estil traslladat al llenguatge audiovisual, a partir dels models de curtmetratge analitzats. • Comunicar de manera creativa el resultat del projecte, integrant la informació recollida i citant les fonts, les músiques i les imatges emprades amb respecte pels principis de la propietat intel·lectual. • Interpretar els diàlegs i presentar el curt amb fluïdesa, dicció acurada i registre adequat, ajustant-se al temps previst i emprant de manera eficaç recursos verbals i no verbals. • Participar de manera activa en el treball d'equip i en el col·loqui posterior a la projecció, amb escolta activa, cortesia lingüística i estratègies de cooperació conversacional. • Comprendre el sentit global, l'estructura i la intenció de l'emissor de curtmetratges de certa complexitat, analitzant la interacció entre el codi verbal, el sonor i el visual. • Valorar la forma i el contingut d'aquestes peces avaluant-ne la qualitat, la fiabilitat i l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats. • Reconèixer i valorar les llengües i les varietats presents a l'entorn, diferenciar-ne els trets sociolectals i de registre a partir del seu desenvolupament històric i sociolingüístic i aplicar-los a la caracterització lingüística dels personatges. • Identificar i qüestionar els prejudicis i estereotips lingüístics que el curt podria reproduir, a partir de la reflexió sobre els drets lingüístics individuals i col·lectius i sobre els fenòmens de contacte entre llengües. • Distingir i escriure correctament els principals homòfons de la llengua catalana i explicar amb el metallenguatge adequat el criteri que permet distingir-los. • Detectar i esmenar aquests errors en els textos propis —guió, retolació, subtítols i crèdits—, tot comprovant que el corrector automàtic no els identifica. • Reconèixer i classificar les subordinades adverbials segons el nexe i la relació de significat, amb la terminologia gramatical adequada. • Transformar i ampliar enunciats amb subordinades adverbials en la redacció del guió i explicar-ne l'aportació al sentit i a la versemblança del diàleg. • Identificar i rebutjar els usos discriminatoris de la llengua i els abusos de poder a través de la paraula, tant en les peces analitzades com en el guió propi, i proposar-hi alternatives. • Utilitzar estratègies de resolució dialogada dels desacords sorgits en el repartiment de rols, en les decisions de guió i durant el rodatge.
SA 9 **La llengua a punt: repàs d'ortografia i de sintaxi**	• Resoldre els dubtes ortogràfics més freqüents de la llengua catalana consultant de manera autònoma diccionaris, manuals i gramàtiques, i explicar-ne el criteri aplicat.

de final d'etapa	• Revisar la graella personal de tipologia d'errors del curs, identificar-ne els que persisteixen i fixar-se un pla de millora argumentat. • Analitzar oracions compostes per coordinació, juxtaposició i subordinació substantiva, adjectiva i adverbial, i formular-ne generalitzacions amb la terminologia adequada. • Explicar i argumentar la relació entre les eleccions sintàctiques d'un text i el seu propòsit comunicatiu.